

SPOMENICI

ЕСТЕТСКО ПОЧИТУВАЊЕ ЗА Г

Оние коишто го познаваа старо Скопје или неговите денешни вљубеници, многу лесно можат од старите фотографии да забележат една поранешна специфика: бројните кубиња од старите објекти му даваа специфичен и префинет европски изглед на градот. Таа архитектура, која е карактеристика на периодот меѓу двете светски војни, денес главно е исчезната, иако тој дух, како урбана естетика, градот уште долго време ќе го носи во неговата творечка меморија.

Не случајно тогашно Скопје, а тоа јасно го покажуваат зачуваните фотографии, во некои свои делови потсетуваше на кварталите во Прага, Москва, Виена... Голем придонес за тоа имаа објектите кои во својата естетска композиција и распоред на масите ги имаа токму кубињата како свои доминантни белези. Како естетско-архитектонски белег и карактеристика, главно, кубињата ги имаше во централното градско подрачје, но и пошироко, иако таму беа помалубројни. Кубињата, со форми кои се видоизменуваа од објект до објект, можеа да се забележат на Кранговата палата, палатата Мацура, на повеќе објекти лоцирани на скопскиот кеј, потоа во близината на поранешниот Офицерски дом и пасажот "Ароести", на маркантниот објект на семејството Бојаџиеви, старата зграда на Филозофскиот факултет покрај Вардар, итн. Тоа само докажува дека Скопје како град покажуваше голема разновидност во архитектурата: постоеше забележителна дисперзија на стилови во изградбата на јавните, семејните и индустриските објекти.

Она што нашите експерти и историчари на архитектурата досега го истражувале би можело пошироко да се класифицира во неколку насоки. За нив се врзани врвни имиња од оваа област, кои оставиле траен градителски белег во модерно Скопје. Да спомнеме само некои од постарите: Д.М. Лeko, Дутов, Злоковиќ, Артемушкин, Баумгартен, Х. Жерновски, Белајевски, Сотир Томовски, Несторовиќ, Ранковиќ... Овие автори и насоките кои тие ги застапуваат, отвораат

широка стилска лепеза - од класицизмот и неокласицизмот, до маниризмот и модернизмот. Во својот еkleктицизам повеќето градби го соединувале византискиот стил со новите, модерни визии, а во одделни, сакрални објекти била присутна и готиката.

За жал, целото ова непроценливо богатство исчезна во скопскиот земјотрес во 1963 година. Некои објекти беа урнати и претходно. Да потсетиме на дел од нив: Стариот народен театар, Офицерскиот дом, Старата машка гим-

назија, Народната банка, Старата женска гимназија, дел од Старата железничка станица, зградата на Старата пошта, Учителската школа или турската "Идадија", зградата на занаетчиското училиште "Ислахане", зградата на Правниот факултет покрај Вардар (од десната страна), објектот на поранешниот Универзитет (од левата страна, кај денешната МАНУ), хотелите "Македонија" и "Москва", Кранговата палата, палатата "Мацура", старото Сајмиште (кај денешната Електродистрибуција под Калето), црквата "Св. Константин

и Елена", католичката црква "Св. Преображение"...

Денес не случајно ги спомнуваме кубињата, убавината и шармот кои му ги даваа на некогашното Скопје. Во урбаниот хаос, кој го преживува современо Скопје, за жал, сè помалку или воопшто не зборуваме за главната тема: кои се архитектонско-естетските карактеристики на она новото кое се гради, во каков континуитет, односно дисконтинуитет е тоа со традицијата, колку е вредно и естетски издржано, а колку му подлегнува на кичот и невкусот?

ГЕНЕРАЦИСКО ОПСТОЈУВАЊЕ

Ние сè уште немаме такви издржани анализи, бидејќи во тој домен нашата критичка мисла веројатно допрва ќе го каже своето. А колку таа критичка мисла доцни или е недоволно развиена, толку е полошо за сите нас.

Во тие современи градби, случајно или не, кај повеќето од нив, како архитектонски детаљ, повторно се јавува - кубето. Тоа би требало да биде само еден позитивен знак

да почнеме да го враќаме духот на старото. И тоа, систематски, промислено како што се прави секаде во светот, а не стихийно и хаотично. Многу од тие нови објекти, како натрапници никнуваат низ центарот на градот, но и во старите населби и маала. Главно, или поточно речено без исклучок, ги узурпираат тротоарите, не се вклопуваат во околината и во амбиентот. Како по правило, имаат раз-

играни, крајно некусно бојадисани фасади, и како да следат еден ист стил на (пост) модерна игра и мешање на деталите.

Нивните кубиња најчесто се некое далечно ехо на старите, маестрално изведени, архитектонско-естетски впечатливи скопски кубиња од почетокот на векот или од периодот меѓу двете светски војни. Секоја чест на исклучоците, но денес тие се многу ретки. На пример, ретко успешен напор во возобновувањето на традицијата, е обновеното кубе на старата семејна куќа на Бојациеви на улицата "Максим Горки", во центарот на Скопје. Ако ова кубе се спореди со старото, кое го има на зачуваните фотографии, ќе се забележи

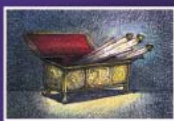
дека како далечно ехо тоа враќа во некогашната атмосфера на предземјотресниот град.

Така, приказната за старите и за новите кубиња се претвори во приказна за убавината и за шармот на некогашното Скопје. Исплашени од бескрупулозниот зафат на новото, кое, за жал, сè помалку ги почитува правилата, нормално е да бараме повеќе ред и култивираност во сферата на изградбата, заради зачувување на вистинските вредности, кои постојано нè предупредуваат на потребата за нивно генерациско опстојување. ●

НЕДЕЛНИКОТ "МАКЕДОНСКО СОНЦЕ" И ИЗДАВАЧКАТА КУЌА "ТАБЕРНАКУЛ" ВО ЗАЕДНИЧКА АКЦИЈА! МАКЕДОНСКИ КЛУБОВИ И ЦРКОВНИ ЗАЕДНИЦИ ОД ДИЈАСПОРАТА, ОСНОВНИ И СРЕДНИ УЧИЛИШТАТА ОД РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ИСПРАТЕТЕ НИ ВАШИ НЕСЕКОЈДНЕВНИ И ИНТЕРЕСНИ НАПИСИ ЗА СВОИТЕ АКТИВНОСТИ, ПРОЕКТИ, ПОСТИГНУВАЊА И СЛИЧНО. ЌЕ ИМАТЕ МОЖНОСТ ТОКМУ ВИЕ ДА ДОБИЕТЕ КОМПЛЕТ КНИГИ ОД "ТАБЕРНАКУЛ", КОИ ЕДНАШ МЕСЕЧНО ЌЕ ИМ СЕ ДОДЕЛУВААТ НА НАЈУСПЕШНИТЕ, НАЈДОБРИТЕ И НАЈВРЕДНИТЕ. ЗА ВАШИТЕ АКТИВНОСТИ ИНФОРМИРАЈТЕ НÈ ПО ЕЛЕКТРОНСКИ ПАТ ИЛИ ПО ПОШТА! УЛ. "ЛЕНИНОВА" БР. 87, 1000 СКОПЈЕ REDAKCIJA@MAKEDONSKOSONCE.COM

книжарница ТАБЕРНАКУЛ

Табернакул има и своја книжарница која се наоѓа во центарот на Скопје на ул. Димитрие Чуповски бр. 4. Оваа книжарница е една од најдобро снабдените во земјата. Изборот на книги се движи меѓу 10 и 15 илјади наслови.

ТАБЕРНАКУЛ

31 15 329; 31 27 073
книжарница 31 33 058

contact@tabernakul.com.mk
www.tabernakul.com.mk

